

ལེགས་བདུན་པ། ལྷན་མར་གྱི་སྡེ་ཚན།

ГЛАВА 7. ГРУППА ЛЕЧЕБНЫХ МАСЕЛ

དེ་ནས་ཡང་དྲང་སྲོང་རིག་པའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་འདི་སྐད་ཅེས་གསུངས་སོ། ། གྱེ་དྲང་སྲོང་ཚེན་པོ་ཉོན་ཅིག ། ལྷན་མར་སྡེ་ཚན་ཚ་སེལ་གྲང་སེལ་གཉིས། །

Then again Sage Rigpai Yeshe (*rig pa'i ye shes*) said these words, "O Great Sage, listen. The section on medicinal butter consists of two categories: compounds that cure hot disorders and compounds that cure cold disorders.

Затем снова мудрец (*drang srong*) Ригпей Еше (*rig pa'i ye shes*) произнёс: «О великий мудрец, слушай! В группе лечебных масел (*smar mar*) два [вида] - устраняющие жар и устраняющие холод.

1. ཚ་སེལ་ཉིག་ཏུ་ཉོང་ལེན་བ་ཤ་ག། ལྷན་ཅི་གྱི་སྡེ་ལྷུ་བ་ལྷུངས་བ་ཡི། ། དྲངས་མ་བ་མཛོའི་འོ་མ་མར་གསར་ལ། ། ལྷུ་བ་བའི་མར་ལྷུ་བ་གུ་མ་གེ་སར་གསུམ། ། ཀ་ར་སྤྱང་སྤྱར་མིག་སེར་སྤྱ་བ་བ་དང་། ། རྩུ་སེར་ལྷགས་ནད་ཚད་རྩིང་རྩུང་ལྷན་འདོན། །

1. Medicinal butter which cures hot disorders is made by compounding the condensed essence of *tig ta*, *hong len*, *ba sha ka*, *spang rtsi*, and *kyi Ice*, after the sediment residues have been discharged; and further concentrating it into milk and fresh butter of cow and *mdzo*, followed by adding *gur kum*, *ge sar gsum*, *ka ra* (white sugar) and *sbrang* (honey). This compound treats jaundice, *skya rbab*, *chu ser* and skin disorders and chronic hot disorders combined with *rlung*.

Устраняющие жар.

1. Чистую часть сока, извлечённого из *tig ta*, *hong len*, *ba sha ka*, *spang rtsi* и *kyi Ice* соединить с растопленной смесью масла и молока коровы или дзо (*mdzo*) с

добавлением *gur kum, ge sar gsum*, сахара и мёда. Такой состав выводит пожелтение глаз, кьябаб, кожные болезни чхусер и старый жар в сочетании с лунг.

2. ཏིག་ཏ་གྱི་ལྗེ་བ་དང་སུམ་ཅུ་ཏིག་ །བ་ལེ་ཀ་དང་འབྲས་བུ་གསུམ་གྱི་མར། །མཚོན་མཁྲིས་སྣོང་གི་ཚ་བ་རྣེ་ངས་པ་
སེལ།

2. Medicinal butter of *tig ta, kyi lce, sum cu tig, ba le ka, 'brag bu gsum* (three miribalan fruits) cures chronic disorders of the liver, the gallbladder and the heart.

2. Масло из *tig ta, kyi lce, sum cu tig, ba le ka* и трёх плодов устраняет старый жар печени, трипа и сердца.

3. ཏིག་ཏ་ནིམ་པ་རྟོང་ལེན་པ་ཏོ་ལ། །སྐྱེར་བ་བྱི་ཚོར་གྱི་ལྗེ་པར་པ་ཏ། །བསྐོལ་ཁུར་སླ་སྐང་ཙ་མཁྲིས་དུག་མོ་
ཁུང་། །ཅན་དན་པི་པི་ལིང་རྣམས་བྱེ་མར་སྦྱར། །དེ་ལ་མར་བྱུངས་སྦྱང་སྦྱར་མཛེ་ནད་དང་། །ཤ་བཟླ་མེ་དབལ་ཁོང་
འབྲས་མཚན་བར་དོ་ལ། །གཞང་འབྲུམ་སྐྱེ་བའ་སྐོམ་དད་མགོ་འཁོར་སེལ། །

3. Into the decoction of *tig ta, nim pa, hong len, pa to la, skyer pa, byir tsher, kyi lce, par pa ta*, when powders of *gla sgang, rtsa mkhris, dug mo nyung, tsan dan, pi pi ling* are added, and concentrated into butter followed by discarding the residues, and with the further addition of *sbrang* (honey), cures *mdze*, vitiligo, *me dbal*, 'bras of the visceral organs, perineal fistula, piles, *skya rbab*, extreme thirst and vertigo.

3. Вскипячённый сок *tig ta, nim pa, hong len, pa to la, skyer pa, byir tsher, kyi lce, par pa ta* с добавлением порошка *gla sgang, rtsa mkhris, dug mo nyung, tsan dan, pi pi ling* перевести в масло и добавить мёд. Такой состав устраняет болезнь дзе (*mdze nad*), щатра (*sha bkra*), мевал (*me dbal*), злокачественный дре внутренностей (*khong 'bras*), язвы промежности цендол (*mtshan bar drol*), шангдрум (*gzhang 'brum*), кьябаб (*skya rbab*), жажду и головокружение.

4. ཏིག་ཏྲ་གསེར་གྱི་མེ་ཏོག་བ་ཤ་ཀ། རླུང་པའི་རྩ་བ་བྲག་ལུན་བ་ལེ་ཀ། གྱི་ལྗེ་པར་བ་ཏྲ་དང་སུམ་ཅུ་ཏིག་གྱི་ཚོར་དུག་མོ་ལྷུང་དང་བུ་ཤེལ་ཅེ། །འབྲས་བུ་གསུམ་གྱི་མར་ལ་ཀ་ར་སྦྱར། །ཚོད་པ་རྗེས་རྗེས་རྗེས་ཀྱི་བདུད་རྩི་ཡིན། །དེ་དག་ཏིག་ཏྲ་རབ་འབྲིང་ཐ་མར་རོ། །

4. Medicinal butter of *tig ta*, *gser gyi me tog*, *ba sha ka*, *skyer pa'i rtsa ba*, *brag zhun*, *ba le ka*, *kyi lce*, *par pa ta*, *sug cu tig*, *byi tsher*, *dug mo nyung*, *pu shel rtse*, 'bras bu gsum (three mirobalan fruits), with the addition of *ka ra*(white sugar), acts like nectar against chronic and turbid hot disorders. The above compounds are the supreme, medium and inferior compounds of *tig ta* respectively.

4. Масло из *tig ta*, *gser gyi me tog*, *ba sha ka*, корней *skyer pa*, *brag zhun*, *ba le ka*, *kyi lce*, *par pa ta*, *sum cu tig*, *byi tsher*, *dug mo nyung*, *pu shel rtse*, трёх плодов с добавлением сахара- нектар против старого и мутного жара. Таковы наилучшее, среднее и низшее масла из *tig ta*.

5. འབྲས་བུ་གསུམ་བསྐྱུས་འོ་མ་མར་ལ་བསྐྱུ། །ཚུ་ཚོད་དུངས་མ་ལྷགས་བྱེ་ཨ་བ་སྦྱུལ། །གུར་གུམ་གོ་རྗེས་མདུང་རྩེ་གསལ་བྱེད་དགུ། །མིག་འགྲིབས་རབ་རིབ་དམར་ཚག་སྐམ་ཚག་སེལ། །

5. *gSal byed dgu* medicinal butter, prepared by concentrating 'bras bug sum (three miribalan fruits)in water, milk and butter successively, and adding *lcags phye*, *a ba*, *sbrul*, *gur kum*, *go snyod*, and *mdung rtse*, cures cataract, blurred vision and burning eyes accompanied with redness and dryness.

5. Сгущённый [отвар] трёх плодов сгустить в молоке и масле, обезводить, в чистую часть добавить *lcags phye*, *a ba*, *sbrul*, *gur kum*, *go snyod* и *mdung rtse* - получится *gsal byed dgu*, который устраняет глазные помехи мигдриб (*mig 'grib*), рабриб (*rab rib*), марцхаг (*dmar tshag*), камцхаг (*skam tshag*).

6. སེང་ལྗེང་གྱི་ལྗེ་འབྲས་བུ་གསུམ་གྱི་མར། །སྦྱང་རྩི་ཚུ་སེར་སྐྱན་གསུམ་ཅི་ཅི་ཡིང་། །སྦྱར་བ་སེང་ལྗེང་དགུ་ཡི་སྐྱན་མར་ཏེ། །མཛོ་ནད་དྲེག་སྐྱུམ་ལུས་ལ་རྒྱས་བ་སེལ། །

6. Adding *sbrang rtse* (honey) *chu ser sman gsum* and *pi pi ling* into the *Sen Ideng* medicinal butter, consisting of the condensed essence of *seng Ideng*, *kyi Ice*, 'bras bu *gsum* (three mirobalan fruits), cures *mdze*, *dreg*, *grum* and development of *chu ser* disorder in the body.

6. Масло из *seng Ideng*, *kyi Ice*, трёх плодов с добавлением мёда, трёх лекарств чхусер, *pi pi ling* - это лечебное масло «*seng Ideng dgu'i sman mar*». Оно устраняет болезнь дзе (*mdze nad*), дрег (*dreg*), друм (*grum*) и увеличение чхусер в теле.

7. སེང་ལྷེང་གུ་གུལ་ཐལ་ཀ་རྩོ་རྗེ་དང་། །སོ་མ་ར་ཇ་རྒྱ་ལྷེ་ཨ་གར་ནག་ །སྐྱིར་ཤུན་མར་ལ་སྤྲང་སྤྲར་སེང་ལྷེང་བདུན། །ཚུ་སེར་རྩ་ཚོགས་ལྷགས་ལ་རྒྱས་པ་དང་། །དྲིག་དང་གུམ་བུ་མཛོ་ནད་སེལ་བར་བྱེད། །

7. *Seng Ideng bdun pa* medicinal butter prepared from *seng Ideng*, *gu gul*, *thal ka rdo rdje*, *so ma ra dza*, *kyi Ice*, *a gar nag po*, *skyer shun*, with the addition of *sbrang* (honey), cures excess *chu ser* in the channels, the joints and the skin, and *dreg*, *grum bu* and *mdze*.

7. Масло из *seng Ideng*, *gu gul*, *thal ka rdo rdje*, *so ma ra dza*, *kyi Ice*, *a gar nag po*, *skyer shun* с добавлением мёда - это «*seng Ideng bdun pa*». Оно устраняет увеличение чхусер в сосудах, суставах и коже и болезни дзе (*mdze nad*), дрег (*dreg*), друмбу (*grum bu*).

8. ཨ་རུ་ཚང་སྤངས་ཤ་དང་བསེལ་གསུམ་དང་། །ཤིང་ཚ་ཤིང་མངར་བཅའ་སྐ་གེ་སར་གཉིས། །ག་དུར་མར་ཁུ་སྤྲང་སྤྲར་ལྷུར་འབྲི་རྐང་མར། །སྐོ་ནད་རྒྱས་དང་རུས་རྒྱང་སྤྲིང་ཚད་སེལ། །

8. 'Bri rkang medicinal butter which is composed of the fleshy part of a *ru ra* soaked in *chang*, *bsil gsum* (three cool medicines), *shing tsha*, *shing mngar*, *bca'i sga*, two kinds of *ge sar*, and *ga dur*, with the addition of *sbrang* (honey), cures acute pulmonary disorders, *rlung* disorders of the bones and hot disorders of the heart.

8. Растопленное масло из мякоти замоченной в чанге *a ru ra*, трёх прохладных (*bsil gsum*), *shing tsha*, *shing mngar*, *bca'i sga*, двух видов *ge sar* и *ga dur* с

добавлением мёда - это масло «*bri rkang mar*». Оно устраняет развитые болезни лёгких, лунг костей и жар сердца.

9. བ་གསར་དམར་ཟལ་ཚུ་དང་ལྗི་བ་དང་། །འོ་མ་ཞོ་དང་མར་ལ་སྤང་ཚི་སྤྱར། །བ་ཡི་རྣམ་ལཱེ་སྤུན་མར་མཆེན་ནད་
ཉིང་། །ཚ་བ་རླུང་ལྗན་ཚུ་སེར་སྤྱུ་བྱབ་འཛོམས། །

9. *Ba yi nam Inga* medicinal butter comprised of a young, red cow's urine, dung, milk, curd and butter, prepared with *sbrang rtsi* (honey) eliminates chronic liver disorders, hot disorders associated with *rlung*, *chu ser* disorders and *skya rbab*.

9. Масло из мочи, навоза, молока, йогурта и масла молодой красной коровы с добавлением мёда - это лечебное масло из пяти коровьих продуктов «*ba yi nam Inga'i sman mar*». Оно подавляет старые болезни печени, жар в сочетании с лунг, чхусер и кьябаб.

10. ཨ་གར་ཚན་དན་གུ་གུལ་སྤྱིང་ཞོ་ཤ། །རྒྱན་འབྱམ་མར་ལ་ཀ་རས་ཁ་སྤངས་པ། །ཞོ་ཤའི་སྤུན་མར་སྤྱིང་གི་ཚད་བ་
འཛོམས། །

10. *Zho sha* medicinal butter, comprised with *a gar*, *tsan dan*, *gu gul*, *snying zho sha*, *rgun 'brum*, with the addition of *ka ra* (white sugar), eliminates hot disorders of the heart.

10. Масло из *a gar*, *tsan dan*, *gu gul*, *snying zho sha*, *rgun 'brum* направляемое сахаром - это лечебное масло «*zho sha sman mar*». Оно подавляет жар сердца.

11. ལྷོ་ལོ་ཨ་རུའི་མར་ལ་ཅུ་གང་དང་། །ཤིང་མངར་སྤང་སྤྱར་ལྷོ་ལོའི་སྤུན་མར་ཏེ། །སྤོ་རྣག་འབྱམས་དང་སྤོ་ཡི་ཚད་བ་
སེལ། །

11. *Sro lo* medicinal butter prepared from *sro lo* and *a ru ra*, with the addition of *cu gang*, *shing mngar* and *sbrang* (honey), cures excessive expectoration of pus from the lungs and hot disorders of the lungs.

11. Масло из *sro lo* и *a ru ra* с добавлением *cu gang*, *shing mngar* и мёда - это лечебное масло «*sro lo'i sman mar*». Оно устраняет расплывание гноя в лёгких и жар лёгких.

12. ཅན་དན་དཀར་དམར་སྒེ་ཉེས་དུག་མོ་ལྷུང་། །སྒྲ་སྒྲང་ཀའབསྟུ་ཀ་རི་གྱི་མེ་བ། །ཉོང་ལེན་སྤང་སྤོས་སྐྱེར་ཤུན་སྐྱུ་ཅ་
ར། །ཤུག་པའི་མར་ལ་བསེལ་གསུམ་ཀ་ར་སྐྱུར། །ཅན་དན་མར་གྱིས་སྒོ་སྟོང་མཆིན་ཚད་དང་། །རིམས་སྐྱོ་སྟོང་སྐྱུགས་
ཚོགས་གཞི་སྒྲངས་པ་སེལ། །

12. Adding *bsil gsum* (three cool medicines) and *ka ra* (white sugar) to the *Tsan dan* medicinal butter prepared from *tsan dan dkar po* and *dmar po*, *sle tres*, *dug mo nyung*, *gla sgang*, *kanda ka ri*, *kyi lce*, *hong len*, *spang spos*, *skyer shun*, *skyu ru ra* and *shug pa* cures hot disorders of the lungs, the heart and the liver, insanity due to rime, empty vomiting and swelling of the joints.

12. Масло из *tsan dan dkar dmar*, *sle tres*, *dug mo nyung*, *gla sgang*, *kanda ka ri*, *kyi lce*, *hong len*, *spang spos*, *skyer shun*, *skyu ru ra* и *shug pa* с добавлением трёх прохладных и сахара - это масло «*tsan dan mar*». Оно устраняет жар лёгких, сердца и печени, помешательство при рим, пустую рвоту и отекание суставов.

13. འབྲི་མོག་ཚས་བཙོང་ཨ་རུ་ར་ཡི་མར། །ཀ་ར་སྐྱུར་བས་སྒོ་ཚད་ནག་ཁྲག་སྐྱེམ། །

13. Medicinal butter of '*bri mog*, *tshos*, *bthod*, *a ru ra*, with the addition of *ka ra*, cures hot disorders of the lung and dries up suppuration and impure blood in the lungs.

13. Масло из '*bri mog*, *tshos*, *bthod*, *a ru ra* с добавлением сахара высушивает кровь и гной при жаре лёгких.

14. གུར་གུམ་མཚལ་དང་གི་སར་རྣམ་པ་གསུམ། །མཁྲིས་པ་སྣ་ཚོགས་མར་ལ་ཀ་ར་སྐྱུར། །ཚུལ་བྱ་ག་དགུ་ནས་ཁྲག་
འཛོག་གཙོང། །

14. Medicinal butter comprised of *gur kum*, *mtshal*, *ge sar gsum* and various kinds of *mkhris*, with the addition of *ka ra*(white sugar) and *sbrang* (honey), stops bleeding from the nine orifices due to necrosis of the channels.

14. Масло из *gur kum*, *mtshal*, трёх видов *ge sar* и разных видов желчи с добавлением сахара и мёда останавливает гниение сосудов и выделение крови из девяти отверстий.

15. གང་སེལ་ཨ་རུ་བར་སྐྱུར་བྱེད་ཆ་སྐྱུར་། །བསྐྱུས་ཁུ་དྲུངས་མ་མར་ཕྱུང་བུ་རམ་སྐྱུར། །རྩོ་ཉི་ཁ་རུ་ཚྲ་དང་ཕི་ཕི་
ལིང་། །སྐྱུག་སྐྱེལ་བཅའ་སྐྱ་ཁ་ཚར་བཏབ་པ་ཡི། །འབྲས་བུ་གསུམ་གྱི་སྐྱན་མར་རྒྱས་ཀ་ཟ། །མིག་དང་རྩ་བ་སོ་དང་སྐྱ་ཡི་
ནད། །མགོ་ནད་ཚ་བྱེར་རྩག་འབྲུམས་རླུང་ནད་སེལ། །བྱུང་པར་སྐྱེང་ལ་རླུང་འབྲུགས་འཛོམས་པའི་མཚོག།

Medicinal butter compounds that cure cold disorders are as follows:

15. '*Bras bu gsum* medicinal butter prepared from the condensed essence of *a ru ra*, *ba ru ra* and *skyu ru ra*, each added in a reduced quantity compared to the former ingredient; and then condensed into butter followed by discharging their impure residues, with the addition of *dza ti*, *kha ru tshwa*, *pi pi ling*, *sug smel*, and *bca sga*, slows ageing process, cures disorders of the eyes, the ears, the teeth and the nose, head disorders dispersed in the channels, excessive discharge of pus, and *rlung* disorders. It is particularly the best medicine for eliminating *rlung* disorders of the heart.

Устраняющие холод.

15. Чистую часть сгущённого отвара из *a ru ra*, *ba ru ra* и *skyu ru ra*, где каждого последующего в половину меньше перевести в масло и добавить бурам, как добавки положить *dza ti*, *kha ru tshwa*, *pi pi ling*, *sug smel* и *bca sga* - это лечебное масло трёх плодов «*bras bu gsum gyi sman mar*». Оно укрепляет старость, устраняет болезни глаз, ушей, зубов и носа, рассеивание болезней головы по сосудам, расплзание гноя и болезни лунг. А особенно, это наилучшее средство, подавляющее поражение сердца лунг.

16. ར་མཉེ་ཉེ་ཤིང་ལྷ་བ་བ་སྐྱུ་བ། །ཁ་བེ་མ་འབྲི་མར་རྩ་བ་ལྡ་ཡི་མར། །ཚྭ་སྐྱ་གསུམ་དང་སླེ་ཉེས་བཟང་པོ་
གསུམ། །བཅའ་སྐྱ་བི་བི་ལིང་དང་བྱ་རམ་སྐྱར། །མཁལ་མའི་གང་ནད་རྒྱང་ཚབས་སེལ་བར་བྱེད། །

16. *rTswa Inga* medicinal butter prepared from *ra mnye*, *nye shing*, *lca ba*, *ba spru*, *gze ma*, and butter from a '*bri*, with the addition of *tshwa sna gsum* (three salty medicines), *sle tres*, *bzang po gsum* (three superlative medicines), *bca sga*, *pi pi ling*, and *bu ram* (jaggery) cures cold disorders of the kidneys and *rlung tshabs*.

16. Масло пяти корней «*rtsa ba Inga'i mar*» из *ra mnye*, *nye shing*, *lca ba*, *ba spru*, *gze ma* на масле самки яка с добавлением трёх видов солей (*tshwa sna gsum*), *sle tres*, трёх хороших (*bzang po gsum*), *bca sga*, *pi pi ling* и бурам устраняет холодные болезни почек и лунгцаб (*rlung tshabs*).

17. འབྲས་བུ་གསུམ་དང་རྩ་བ་ལྡ་བསྐྱེས་བ། །འབའ་སམ་ཞེས་བྱ་སྟོད་སྐྱད་ཀུན་ལ་བསྐྱུགས། །

17. '*Ba sam* medicinal butter prepared from '*bras bu gsum* (three myrobalan fruits) and *rtsa ba Inga* (five root medicines) is recommended for all disorders of the upper and lower parts of the body.

17. Лечебное масло из смешанных вместе масел трёх плодов и пяти корней называется «'*ba' sam*» и прекрасно и для верха, и для низа.

18. འབའ་སམ་དེ་ནང་ད་བྱིད་ལུག་ལུག་འབྲས། །མར་ལ་ཙོང་ཞི་བཅའ་སྐྱ་བི་བི་ལིང་། །སླེ་ཉེས་རྒྱམ་ཚྭ་སྐྱུག་སྐལ་བེ་ག་
དང་། །བྱ་རམ་སྐྱར་བ་ད་བྱིད་སྐྱེན་གོར་ཉེ། །རོ་ཙ་མཁལ་ནད་ཟ་བྱ་འདོད་ཉམས་སེལ། །

18. *Da byid skyin gor* medicinal butter prepared by adding *da byid* and *lug thug 'bras* to '*Ba sam* medicinal butter compound, with the further addition of *cong zhi*, *bca sga*, *pi pi ling*, *sle tres*, *rgyam tshwa*, *sug smel*, *bre ga*, and *bu ram* (jaggery), enhances sexual desire, cures spermatorrea due to kidney disorders and acts as an aphrodisiac.

18. Если в это масло «'*ba' sam*» добавить *da byid* и яички барана (*lug thug 'bras*) и *cong zhi*, *bca sga*, *pi pi ling*, *sle tres*, *rgyam tshwa*, *sug smel*, *bre ga* и бурам, то

получится «*da byid skyin gor*». Оно улучшает потенцию и устраняет болезни почек, истечения и снижение влечения.

19. མོག་སྐྱུ་ཨ་རུ་སྐ་ཡི་སྐན་མར་ལ། །རྒྱམ་ཚླ་ལ་རུ་ཚླ་དང་བི་བི་ལིང་། །སྟུག་སྐལ་བྱ་རམ་བཏབ་པས་ད་ཚན་དང་། །རྒྱ་ལོང་མཁལ་རྟེན་ནད་དང་རྗེག་རྒྱགས་སེལ། །

19. Medicinal butter prepared by adding *rgyam tshwa*, *kha ru tshwa*, *pi pi ling*, *sug smel* and *bu ram* (jaggery), to the medicinal butter of *sgog skya*, *a ru ra*, and *sga* cures *da rgan*, disorders of the small and the large intestines, disorders of the kidney and the waist, and testicular hernia.

19. Лечебное масло из чеснока, *a ru ra* и *sga* с добавлением *rgyam tshwa*, *kha ru tshwa*, *pi pi ling*, *sug smel* и бурам устраняет болезнь даген (*da rgan*), заболевания кишечника, почек и поясницы и лиглуг (*rlig lugs*).

20. མོག་སྐྱུ་སྣང་བརྒྱད་འབྲི་མར་ཆ་མཉམ་སྦྱར། །བཅུ་གཉིས་ནས་ཀྱི་གསེབ་ཏུ་བུས་པ་བསྐྱེད། །རྒྱུད་ནད་མ་ལྷས་ཀུན་སེལ་བཅུད་ལེན་འགྱུར། །

20. Medicinal butter prepared by adding eight *srang* of *sgog skya* with an equal amount of *'bri* butter, and then kept in a heap of barley for twelve days to enhance its potency, cures all kinds of *rlung* disorders and rejuvenates the body.

20. Восемь санг чеснока соединить с равным количеством масла из молока самки яка. Выдержанное в течении 12 дней в ячмене, оно набирает силу и становится чуленом, устраняющим все болезни лунг.

21. བ་སྐྱུ་བི་བི་ལིང་རྩ་འབྲི་མར་སྦྱར། །མོ་གཤམ་བྱ་རྟེན་མཚོག་ཏུ་སྐྱེགས་བྱ་སེལ། །

21. Medicinal butter prepared from the roots of *ba spru* and *pi pi ling*, with *'bri* butter, helps infertile women conceive and is the best cure for hiccup.

21. Корни *ba spru* и *pi pi ling*, соединённые с маслом самки яка позволяет обрести ребёнка бесплодным женщинам и лучше всего снимают икоту.

22. སེ་འབྲུ་ལྷ་སུ་དོང་ག་ཙེ་ཏ་ཀ། །འི་པི་ལིང་གི་མར་དང་བུ་རམ་སྦྱར། །བཟང་པོ་ལྷ་ཡི་སྒྲན་མར་བད་རྒྱང་རྒྱས། །སྐྱེ་བའི་གཞུང་འབྲུ་མཆེར་ནད་དབྱུགས་མི་བདེ། །མེ་རྩོད་སྦྱིད་ཅིང་ལྷན་ཤ་རྒྱས་པར་བྱེད། །བུད་མེད་བུ་མེད་ལ་ཡང་བུ་རྙེད་འགྱུར། །

22. *bZang po Inga* medicinal butter prepared from *se 'bru*, *'u su*, *dong gra*, *tsi tra ka*, *pi pi ling*, with the addition of *bu ram* (jaggery), treats aggravated *bad kan* and *rlung*, *skya rhab*, piles, disorders of spleen, asthma, generates *me drod*, and increases body weight. This medicinal butter even helps an infertile woman conceive a baby.

22. Масло из *se 'bru*, *'u su*, *dong gra*, *tsi tra ka*, *pi pi ling*, соединённое с бурам - это лечебное масло пяти хороших «*bzang po Inga'i sman mar*». Оно помогает при увеличении бекен и лунг, кьябаб, шангдрум, болезни селезёнки, одышку, порождает огненное тепло, увеличивает мышечную массу и помогает обрести ребенка бездетным женщинам.

23. གཞེ་མ་ཚང་སྦངས་ཚད་ལྷན་རྒྱུར་བསྐྱས་པའི། །མར་ལ་ཁ་རུ་ཚྭ་དང་ཚྭ་བ་གསུམ། །རྒྱ་ལོང་སྣོ་འཁྲོག་མཁལ་རྒྱང་གཞེར་བ་འཛོམས། །

23. Medicinal butter prepared from *gze ma*, soaked in *chang* and condensed in a water as per standard procedure, with the addition of *kha ru tshwa* and *tsha ba gsum* (three hot medicines) subdues distension and rumbling in the small and the large intestines and relieves pain due to *rlung* disorders of the kidneys.

23. Масло из *gze ma*, замоченного в чанге и сгущённого стандартным способом с добавлением *kha ru tshwa* и трёх жгучих (*tsha ba gsum*) подавляет вздутие и урчание в кишечнике и боли из-за лунг почек.

དེ་སོགས་སྣམ་མར་མཐའ་དག་སྐྱར་བའི་ཐབས། །འཚོས་པར་བཅོས་ལ་ཁུ་བ་ཡང་ཡང་གདོན། །ཁུ་ཕྱིན་དྲངས་མ་ཚུ་བེ་
གསུམ་དུ་བསྐྱས། །དེ་ལ་བཞོས་ཐོག་འོ་མ་བེ་བཞི་སྟུག། །དྲུག་ཅིང་བཅོས་པས་ཚུ་དེ་འོ་མར་སྟེམ། །དེ་ལ་ཚ་སེལ་བ་ར་
མཚོ་ཡི་མར། །ཁང་སེལ་འབྲི་དང་ལུག་མར་རྙིང་པ་གཞུག། །འོ་མ་མར་ལ་ཐེམ་པར་བསྐྱས་བྱས་ཏེ། །ཚུ་ཚོད་དྲངས་སྟེགས་
བྱེ་ནས་མཚུ་བ་མོས་ཚུགས། །མེར་བཅུག་སྐྱ་མེད་ཚོགས་མ་ངེལ་དུ་བཏུབ། །ཚུ་ཚོད་ཚོད་ཡིན་ཐལ་ན་རུས་པ་འཚོག། །མ་
ཚོད་པོ་བས་མི་ཚུན་རུས་པ་ཚུང་། །

Methods for preparing all these medicinal butters are the follows: Boil the ingredients well and repeatedly extract their essence. Condense the clear extraction until they are reduced to three *bre* of water. Add four *bre* of freshly collected milk into the condensed essence, stir and boil until it is condensed into milk. Add butter from a cow, goat or *mdzo* for curing hot disorders, and aged butter from a '*bri* or sheep, for curing cold disorders. Heat the mixture until the milk is completely condensed into butter. After the water content is fully cleared, and the essence and waste separated; if one's finger can stand being in the hot mixture, no cracking sound is produced on pouring a small amount of the mixture onto a fire, and if its residues are able to be rolled, these signs indicate a complete evaporation of the water content. If heated further, the potency of the mixture will be burnt but if the water content is not fully cleared, it will be indigestible and less potent.

Методика приготовления этих и других паст лечебных масел. Нужно варить и вываривать, снова и снова сливая сок. Выделив его, чистую часть сгустить до трёх дре (*bre*), влить в него четыре дре парного молока и, помешивая, варить пока жидкость не впитается в молоко. Внести в неё масло, для устраняющих жар - коровье, козье или от дзо, для устраняющих холод - старое овечье масло или масло из молока самки яка и сгущать пока молоко не впитается в масло. [Проверка] обезвоживания. Палец выдерживает погружение [в масло] после разделения чистой части и осадка; будучи помещённым в огонь [масло] не издаёт звуков, а остаток можно скатать - такова мера обезвоживания. Если пережечь - действие [масла] сгорит, а недообезвоженное - оно не под силу желудку и действие его слабо.

ཚད་ལྡན་ཕོག་ལ་ཁུ་བ་གུད་དུ་བཟུང་། །དེ་ལ་ཁ་ཚར་སྐྱན་གདབ་མངར་གསུམ་སྦྱར། །འདྲེས་པར་དགྲུགས་ལ་ཐོ་རངས་
ལམ་རེ་བཏང་། །རྒྱན་གང་བསེར་བུ་འཇུ་དཀའ་དྲག་ཤུལ་སྤང་། །སྐྱན་མ་ལྷན་རྒྱུ་ཚུ་བཞི་ཐང་བཏང་། །སྐྱན་ཟད་རྗེས་
ལ་ཟས་ཀྱིས་ལུས་བྱངས་གསོ། །ཞིས་གསུངས་སོ། །

Take the standard compound off the fire, filter it separately, and add the appropriate ingredients. Subsequently, add any of three sweet medicinal vehicles, stir well and take one dose early in the morning. Refrain from sitting on wet and cold places; avoid cool breezes, indigestible foods and strenuous activities. If the medicine is not digested, take *rGyam tshwa bzhi thang*. Restore the bodily constituents with a proper diet after finishing the course of medicine.” Thus it was said.

В нужный момент сок [снять с огня и] процедить, добавить в него дополнительные ингредиенты и три сладких, смешать и взбить. Назначать каждое утро на рассвете. Пациент должен избегать сырого, холодного, сквозняков, трудноперевариваемого и перенапряжения. Если лекарство не переваривается, дают отвар *rgyam tshwa bzhi thang*. Когда лекарство кончится, восстанавливают ткани тела пищей». Так сказано.

བདུད་རྩི་སྒྲིང་པོ་ཡན་ལག་བརྒྱད་པ་གསང་བ་མན་ངག་གི་རྒྱུད་ལས་སྐྱན་མར་གྱི་སྡེ་ཚན་བསྟན་པའི་ལེན་སྟེ་བདུན་
པའོ། །

This is the seventh chapter, which reveals the section on medicinal butter, from the Secret Quintessential Instructions on the Eight Branches of the Ambrosia Essence Tantra.

Это седьмая глава «Группа лечебных масел» из «Экстракта амриты — восьмичленной тантры тайных наставлений».